

napr. *Sítá, Gangá*, podobne ako ženské a-kmene napríklad v latinčine (*fēmina, dōmina*) či v slovenčine (*žena*). V ďalších pádoch sa už však na tému *-á-* pripája pádová prípona, napr. v akuzatívne sú tvary *Sítám, Gangám* – podobne ako latinské *fēminam, dōminam*.

K sanskrtským an-kmeňom, zodpovedajúcim latinskému *Ciceró, Cicerónis*, patria známe slová *átmá* = duša, *Brahmá* = najvyšší hinduistický boh, *náma* = meno, *karma* = čin, v prenesenom význame zákon následkov za predchádzajúce činy. Ako vidno, v nominatíve je téma *-an-* redukovaná, a to pri maskulínach na dlhé *-á*: *átmá, Brahmá*, pri neutrách na krátku *-a*: *náma, karma*. V iných pádoch je však celá téma zreteľná a rovnaká pre oba rody, napríklad v tvaroch lokálu s pádovou príponou *-i*: *átmani, Brahmani, námáni, karmani*.

Tento exkurz do gramatiky sanskrtu som zvolil preto, aby som vysvetlil štruktúru ohybných slov, skladajúcich sa z koreňa, témy a pádovej prípony, a ozrejmil, prečo sanskrtské slovníky neudávajú slová v úplnom tvare nominatívu singuláru, ale len v neúplnej kmeňovej podobe, bez pádovej prípony – kmeňotvorná téma a údaj o rode sú dostatočnými ukazovateľmi, ako sa dané slovo má skloňovať.

V takýchto neúplných kmeňových podobách boli sanskrtské slová väčšinou preberané do európskych jazykov, napr. do angličtiny či nemčiny. Nemčina však zachováva gramatický rod týchto slov, a tak je napr. sanskrtské neutrum *nirvānam* patrične v strednom rode – *das Nirvana*, a maskulínium *védah* zasa v mužskom rode – *der Veda*.

Pri preberaní do slovenčiny sa však pod vplyvom zdanlivého zakončenia na *-a* začali skloňovať všetky neosobné a-kmene podľa vzoru *žena*, hoci v sanskrte sú a-kmene všetky buď mužského alebo stredného rodu, keďže, ako som už spomenul, sanskrtské *a* je tu výsledkom vývoja z indoeurópskeho *o*, ide teda o indoeurópske o-kmene.

Pre skloňovanie sanskrtských slov by som navrhol postup, ktorý sa u nás ojedinele v indologických prácach vyskytuje, a to spôsob, založený na rovnakom princípe, podľa akého sa u nás skloňujú grécke a latinské slová.

Pre sanskrtské a-kmene a á-kmene, ktoré rodovo možno ilustrovať na adjektíve *navah/navam/navá* (= nový, nové, nová), je najvhodnejším spôsobom skloňovania zachovávať ich nominatívnu koncovku v nominatíve (*ten Buddhah, to sūtram, tá Bhagavadgítá*) a v ostatných pádoch nahrádzať zakončenia *-ah/-am/-á* slovenskými koncovkami podľa vzorov chlap, dub/stroj pri maskulínach, mesto/srdce pri neutrách, žena/ulica pri femininách:

CHLAP – pri životných maskulínach na *-ah/páľijsky -ó*: *ten Buddhah/Buddhó, od toho Buddhá, tomu Buddhovi, vidím toho Buddha ...*;

DUB/STROJ – pri neživotných maskulínach na *-ah/páľijsky -ó*: *ten jógah/jógó, od toho jóga, v tom jógu, tie jógy*;

MESTO/SRDCE – pri neutrách na *-am*: *to nirvānam, od toho nirvāna; to sūtram, od toho sūtra, tomu sūtru, v tom sūtre, tie sūtra, od sūtier, v sūtrach ...*;

ŽENA/ULICA – *Bhagavadgítá, od Bhagavadgítý ..., tá pradžňá, od tej pradžne, v tej pradžni...*

Pri spoluhláskových kmeňoch ako sú an-kmene navrhujem opäť postup zhodný so skloňovaním spoluhláskových gréckych či latinských kmeňov (*Zeus, od Dia; Ciceró, od Ciceróna*), t. j. ponechať v nominatíve singuláru podobu, akú má slovo v nominatíve singuláru pôvodného jazyka, a v nepriamych pádoch napojiť slovenskú pádovú príponu na spoluhláskový kmeň, aký má slovo v nepriamych pádoch v pôvodnom jazyku.

Takže, keď má maskulínium *átmá* genitív *átmanah*, v slovenčine sa skloňuje: *ten átmá, od átmanu, tomu átmanu, vidím ten átmá, o tom átmane, s átmanom*.

Pri neutre *karma* (genitív *karmanah*): *to karma, od karmana, tomu karmanu, vidím to karma, o tom karmane, s karmanom*. Keďže *-a-* aj *-n-* sú súčasťou kmeňa, nie je správne anglické adjektívum *karmic* a poslovenčené *karmický*, pretože ochudobňuje slovo o jeho integrálnu kmeňovú príponu *-an-*. V slovenčine preto navrhujem tvar *karmanový*.

K pravopisu staroindických slov treba dodať a osobitne zdôrazniť, že v slovenčine sa slovo *buddhah* (a od neho odvodené slová) píše nesprávne s jedným *d*. V takej podobe (*Budhah*) totiž toto slovo znamená PLANĚTU MERKÚR a nemá s danou problematikou nič spoločné. Preto je potrebné, aby sa aj u nás, ako vo všetkých západných krajinách, začal písať buddhizmus s DVOMA D. Zakladateľ buddhizmu totiž nebol prezývaný *planéta Merkúr*, ale *Prebudený – Buddhah*, čo je trpné prídavné slovo od slovesa *budhjáte* (= budí sa), odvodené pomocou slovo tvornej prípony *-tah*, rovnako ako v latinčine *scrip-tus*, v slovenčine *vza-tý*. Koreň *budh-* a prípona *-tah* splynuli do podoby *buddhah*. Ako teda vidno, dvojité *dd* má nielen významové, ale aj gramatické opodstatnenie.

Podoba slova *jógah* ako joga, skloňovaná podľa vzoru *žena*, je už natoľko zaužívaná, že poukazovať na pôvodné znenie sa zdá násilné. Ak však slovo *joga* pomenúva obyčajne dosť skreslený a oklieštený pohľad na pôvodné indické učenie, pôvodná sanskrtská podoba *jógah* by sa mohla používať vo svojom pravom a pôvodnom význame (úsilie o spojenie svojho individuálneho *átmanu* s vesmírnym *brahmanom* prostredníctvom vypracovaného systému psychických a fyzických cvičení).

Z dávnej Indie dávnych vekov sa presuňme do súčasnej juhovýchodnej Ázie. Veľká, významná, nám však žiaľ málo známa krajina zvaná *Barma* sa v posledných rokoch stáva ešte menej zreteľná, pretože sa v angličtine zmenil jej názov *Burma* na *Myanmar*, a takáto podoba tohto nového pomenovania, vrátane písania s ypsilonom, sa objavuje aj u nás. Do systému nášho jazyka by sa však lepšie hodila poslovenčená podoba *Mjanmársko*, písaná s *j* namiesto ypsilonu. V mjanmárčine totiž slovo *njanmá* je len adjektívom znamenajúcim *mjanmársky, barmský*, kým názov krajiny znie *Mjanmá-pjij*. Tak